

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

Časopis Jezik ulazi upravo u sedamnaestu godinu svojeg izlaženja. To je za naše prilike svakako velik uspjeh. Sedamnaest godina okupljaju se oko »Jezika« ne samo mnogi suradnici nego i mnogi čitaoci te se brinu i oko časopisa i oko njegovanja hrvatskoga književnog jezika. Nema sumnje da su i rezultati tih napora veliki.

Jezik je imao samo jednog prethodnika u Hrvata; bio je to »Hrvatski jezik« g. 1938-1939. pod uredništvom sveuč. profesora i akademika dra Stjepana Ivšića, a u izdanju Društva Hrvatski jezik u Zagrebu. Svakomu kojega zanima problematika našega suvremenoga književnog jezika možemo i danas preporučiti taj časopis u kojem je upravo najobilnija suradnja samoga urednika prof. Stjepana Ivšića, prvaka naše lingvistike. Ali taj je časopis bio kratka vijeka, izašlo je samo jedno godište.

Među prvim brigama Hrvatskog filološkog društva u Zagrebu, koje je osnovano g. 1950, bilo je upravo pokretanje časopisa za njegovanje književnog jezika. Časopis je pokrenut g. 1952. u jesen. Hrvatsko filološko društvo odredilo je prof. Stjepana Ivšića za njegova urednika, ali on je već pobolijevao, pa je samo prikupio građu za prvi broj te je predao ostavku na predviđenu dužnost. Ostao je ipak suradnikom »Jezika« i objavio u njemu nekoliko vrlo vrijednih priloga.

Kao delegirani urednik prof. Ivšić se pored pribiranja građe brinuo i o imenu toga lista. Predložio je Upravnom odboru Hrvatskog filološkog društva da se časopis zove – kao i njegov prethodnik – »Hrvatski jezik«. Tadašnji predsjednik Hrvatskog filološkog društva, akademik i sveučilišni profesor dr Antun Barac predložio je naziv »Jezik« s podnaslovom »časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika«. Upravni odbor je prihvatio prijedlog prof. Barca, pa se časopis zvao »Jezik, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika« sve do IX godišta godine 1961. Potkraj g. 1960. izašao je naime zajed-

nički hrvatsko-srpski pravopis: »Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika« na latinici i »Pravopis srpskohrvatskog književnog jezika« na ćirilici. Vjerovalo se da su time utrti putovi ravnopravnoj upotrebi dviju varijanata hrvatskosrpskoga književnog jezika, pa je 16. veljače 1961. Upravni odbor Hrvatskoga filološkog društva u Zagrebu donio zaključak da se podnaslov promijeni i časopis ubuduće zove »Jezik, časopis za kulturu hrvatskosrpskoga književnog jezika«. Pod takvim nazivom časopis je izlazio sve do kraja XVI godišta. U isto doba je i beogradski »Institut za srpski jezik« promijenio ime u »Institut za srpskohrvatski jezik«. Činilo se da će se jezična politika na hrvatsko-srpskom jezičnom području pravilno razvijati u skladu s novosadskim zaključkom o ravnopravnosti ijekavskog i ekavskog govora. Jedini je od potpisnika Novosadskog dogovora prof. Stj. Ivšić izrazio prikrivenu sumnju u to kad je potpisujući zaključke dodao bilješku: »Ovaj potpis dajem s napomenom, da izjava u 4. t. Zaključaka ne smije služiti za propagandu ekavskog izgovora na dosadašnjem književnom ijekavskom području.« (V. »Jezik«, III, str. 128.)

I zaista, pojavili su se neravnopravni postupci, o kojima je dosta često pisao i »Jezik«, a i novi naziv jezika, koji je bio obvezan samo u službenoj upotrebi, počeo se, dosta često, prisilno nametati i u neslužbenoj upotrebi. To je izazivalo nezadovoljstva, pogotovu kad su u posljednje vrijeme i neki uvaženi lingvisti na istoku počeli tvrditi da hrvatski književni jezik ne postoji, nego naprotiv samo hrvatskosrpski ili srpskohrvatski jezik, o čemu je ovaj časopis već pisao (v. »Jezik« XVI, str. 129–134). Kad bi »Jezik« ostao i dalje pri podnaslovu koji se upotrebljavao od IX do XVI godišta, bio bi to jedan od važnih argumenata za one koji tvrde da hrvatski književni jezik ne postoji, što je apsurdno. Ako postoji hrvatski narod i ako postoji hrvatska književnost, sasvim je jasno da postoji i hrvatski književni jezik. Isto tako, ako postoji srpski narod i ako postoji srpska književnost, sasvim je jasno da postoji i srpski književni jezik. Nikoga koji socijalistički misli ne smije smetati nikakvo

NAGLASNA TIPOLOGIJA I NJENA PRIMJENA U STANDARDNIM RJEČNICIMA*

Božidar Finka

Između više bitnih zadaća što stoje pred našim jezičnim stručnjacima nalazi se i izrada »dobrih, modernih i opsežnih rječnika«. ¹ Svima nam je jasno da se dobar rječnik jednoga jezika ne može izraditi preko noć, najmanje onda ako se očekuje da taj rječnik posluži kao temelj za izradu školskih i drugih posebnih rječnika. Takvoj će funkciji moći poslužiti temeljni rječnik samo onda ako se izbjegne površnost i brzopletost te ako se pri njegovoj izradi budu uvažavale moderne znanstvene metode i suvremeni pogledi na problematiku standardnih rječnika.

S rječnicima stojimo vrlo loše. Oni kojima raspolažemo ni približno ne sadrže ostvareno rječničko blago, o iskorištavanju jezične potencije da se i ne govori, i odreda su zastarjeli. Prve dvije knjige *Rječnika* Matice hrvatske i Matice srpske osobito su među Hrvatima izazvale žestoku i jednodušnu negativnu kritiku, pa je očito da se rad ne može produžiti bez bitne preinake samih koncepcija po kojima se taj rječnik počeo izrađivati. No bez obzira hoće li se nastaviti i završiti taj ili započeti koji drugi rječnik, uz mnoga je druga važna pitanja neobično važno i pitanje kako će se u tom rječniku prikazati podaci u vezi s naglasnom normom i drugim pravorječnim normama.

---

* Članak je skraćena verzija koreferata na VI kongresu Saveza slavističkih društava Jugoslavije održanom u Budvi od 6. do 12. listopada 1969.

¹ Dr Dalibor Brozović, Stanje i problemi u jugoslavenskoj lingvistici, VI kongres SSDJ, Budva 1969.